

شوه نامه ثبت نام
نواموزان و دانش آموزان استثنایی
سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

با توجه به رسالت سازمان آموزش و پرورش استثنایی در خصوص جای‌دهی نوآموزان و دانش‌آموزان استثنایی در نظام آموزشی کشور و ضرورت برنامه‌ریزی و نظارت بر فرایند ثبت‌نام آنان در مدارس، «شیوه‌نامه ثبت‌نام نوآموزان و دانش‌آموزان استثنایی در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲» به شرح ذیل اجرا می‌شود.

ماده ۱. تعاریف

نوآموزان و دانش‌آموزان با کم‌توانی ذهنی: کودکان و دانش‌آموزانی که به طور معنی‌دار در عملکرد هوشی (دو انحراف استاندارد زیر میانگین)، رفتار سازشی، اجتماعی و عملی آنها محدودیت وجود دارد و ناتوانی‌شان در سنین رشد و قبل از سن ۱۸ سالگی به وقوع پیوسته است. دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی، از نظر آموزشی به سه گروه: حمایت‌پذیر، تربیت‌پذیر و آموزش‌پذیر تقسیم می‌شوند و سازمان آموزش و پرورش استثنایی مسئولیت تعلیم و تربیت دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی آموزش‌پذیر با هوش بهر ۵۰ تا ۷۰ را بر عهده دارد.

نوآموزان و دانش‌آموزان با آسیب شنوایی

با آسیب خفیف: کودکان و دانش‌آموزانی که افت شنوایی آنها بین ۳۵ تا ۷۰ دسی‌بل است و میزان باقیمانده شنوایی آنها با استفاده از وسایل کمک‌شنوایی و بهره‌گیری از راهنمایی‌های آموزشی برای دریافت و درک مطالب شنیداری و گفتاری کافی است.

با آسیب شدید: کودکان و دانش‌آموزانی که افت شنوایی آنها ۷۰ دسی‌بل یا بیشتر است و با میزان باقیمانده شنوایی خود، علی‌رغم استفاده از وسایل کمک‌شنوایی نمی‌توانند گفتار دیگران را از طریق حس شنوایی پردازش کنند.

نوآموزان و دانش‌آموزان با آسیب بینایی

با آسیب خفیف: کودکان و دانش‌آموزان با آسیب بینایی خفیف به افرادی اطلاق می‌شود که میزان باقیمانده بینایی آنها با استفاده از وسایل کمک‌بینایی به حدی کم و محدود است که قادر به استفاده از خطوط کتاب‌های عادی نبوده و برخوردار از آنان از آموزش و پرورش، مستلزم استفاده از وسایل کمک‌بینایی مخصوص و یا کتاب‌های درشت خط باشد. حداکثر حدت بینایی اصلاح شده چنین افرادی از بیست دویستم بیشتر و از بیست هفتادم کمتر است.

با آسیب شدید: کودکان و دانش‌آموزان با آسیب بینایی شدید به افرادی اطلاق می‌شود که فاقد بینایی بوده و یا میزان باقیمانده بینایی آنها علی‌رغم استفاده از وسایل کمک‌بینایی به حدی کم و محدود باشد که ایجاب نماید آموزش آنها از طریق روش‌های آموزشی ویژه نابینایان و خط بریل صورت پذیرد. حداکثر «حدت بینایی» اصلاح شده چنین کودکان و دانش‌آموزانی از بیست دویستم کمتر بوده و یا زاویه دیدشان در بزرگترین قطر از ۲۰ درجه بیشتر نیست.

نوآموزان و دانش‌آموزان با اختلال طیف اُتیسیم: کودکان و دانش‌آموزانی که در حیطه‌های ارتباط و تعامل اجتماعی، رفتار و تفکر محدود دارای تفاوت معناداری با گروه همسالان خود هستند، به میزانی که بر عملکرد آموزشی و اجتماعی آنها اثر می‌گذارد.

نوآموزان و دانش‌آموزان با معلولیت جسمی - حرکتی

با آسیب خفیف: کودکان و دانش‌آموزان با هوش بهر مرزی و بالاتر، به علت آسیب‌دیدگی خفیف در اندام‌های فوقانی، تحتانی و یا هر دو، تاحدودی قادر به انجام امور شخصی خود هستند، اما برای بهره‌مندی از امکانات آموزشی، نیاز به استفاده از تسهیلات، ابزارها و تجهیزات ویژه دارند.

با آسیب شدید: کودکان و دانش‌آموزان با هوش‌بهر مرزی و بالاتر که به علت آسیب‌دیدگی شدید در اندام‌های فوقانی یا تحتانی و یا هر دو، قادر به انجام امور شخصی خود نباشند. این دانش‌آموزان می‌توانند با ایجاد تسهیلات، انطباق و تعدیل روش‌های آموزشی و پرورشی، استفاده از ابزارها و تجهیزات ویژه، از امکانات آموزشی و پرورشی بهره‌گیری کنند.

نوآموزان و دانش‌آموزان چندمعلولیتی: کودکان و دانش‌آموزان دارای دو معلولیت یا بیشتر، که وابسته به یکدیگر نیستند و این ناتوانی‌ها در حدی است که روی عملکرد آموزشی آنها تأثیر می‌گذارد.

نوآموزان و دانش‌آموزان با اختلال هیجانی-رفتاری: کودکان و دانش‌آموزانی که در پاسخ‌های رفتاری یا هیجانی آنان در مدرسه به صورت مستمر با هنجارهای پذیرفته شده براساس سن، جنسیت، قومیت یا فرهنگ، تفاوت معنی‌داری با همسالان خود دارند به گونه‌ای که بدون داشتن علت آسیب‌دیدگی هوشی، حسی یا جسمی بر عملکرد تحصیلی، رفتار کلاسی، مراقبت از خود، روابط اجتماعی، سازگاری شخصی و سازگاری شغلی آنها اثر بگذارد.

نوآموزان و دانش‌آموزان با اختلال یادگیری ویژه: کودکان و دانش‌آموزانی که با وجود برخورداری از هوش طبیعی و نداشتن نقایص حسی، آسیب‌های شدید مغزی و مشکلات شدید عاطفی، اجتماعی، قادر به بهره‌گیری از امکانات آموزش و پرورش عادی نبوده و در یک یا چند ماده درسی ضعف مشهود داشته باشند.

نوآموزان و دانش‌آموزان با نقص توجه/ بیش‌فعالی: اختلال نقص توجه- بیش‌فعالی، اختلالی عصبی-رشدی با مجموعه‌ای از چندین نشانه از بی‌توجهی، بیش‌فعالی یا تکانشگری است که دست‌کم در دو موقعیت یا بیشتر (مثلاً در خانه، مدرسه، در جمع دوستان یا خویشاوندان و یا در فعالیتهای دیگر) وجود دارند و منجر به آشفتگی و اختلال در عملکرد فردی، تحصیلی، اجتماعی و ارتباطی کودک با سایر همسالان، والدین و معلم می‌گردد.

نوآموزان و دانش‌آموزان با آسیب گفتار و زبان: آسیب گفتار و زبان، اختلالی عصبی-رشدی ناشی از مشکلات مداوم در درک، بیان و کاربرد زبان گفتاری و نوشتاری است که در تمام موقعیت‌ها (مثلاً در خانه، مدرسه، در جمع دوستان یا خویشاوندان و یا در فعالیتهای دیگر) وجود دارد. این اختلال می‌تواند درک مکالمه و بیان افکار و اندیشه از طریق گفتار و نوشتار را برای کودک دشوار سازد و منجر به آشفتگی و اختلال در عملکردهای فردی، تحصیلی، اجتماعی و ارتباطی او شود.

آموزش تلفیقی - فراگیر: روشی است که در آن برخی از دانش‌آموزان با نیازهای ویژه در کلاس‌های پذیرا(عادی)، در کنار سایر دانش‌آموزان جای‌دهی شده و با بهره‌گیری از برنامه‌های درسی مشترک، تمهید انطباق‌های محیطی و مناسب‌سازی برنامه درسی، با استفاده از خدمات معلم رابطه به عنوان تسهیلگر (در صورت نیاز)، به تحصیل می‌پردازند.

کمیته جای‌دهی آموزشی: این کمیته به منظور بهره‌مندی بهینه کودک/دانش‌آموز استثنایی از خدمات آموزشی، پرورشی و توان‌بخشی براساس ملاک‌ها و معیارهای تشخیصی تعیین شده از سوی سازمان و منطبق بر قوانین و اسناد بالادستی و برحسب نوع و شدت معلولیت‌ها و اختلالات جسمی و ذهنی کودک/دانش‌آموز استثنایی در مرکز جامع تشکیل می‌شود و پس از تشخیص‌گذاری کودک/دانش‌آموز استثنایی در فرآیند سنجش به تعیین جایگاه و جای‌دهی مطلوب وی در نظام آموزشی (مراکز و مدارس استثنایی یا مدارس عادی) می‌پردازد. این کمیته متشکل از مدیر مرکز جامع، یکی از آموزگاران استثنایی مسلط بر فرآیندهای سنجش در مرکز جامع، مشاور مرکز جامع، یکی از نیروهای توان‌بخشی و یکی از آموزگاران استثنایی مرتبط با نوع معلولیت کودک/دانش‌آموز، نماینده مدیران مدارس استثنایی منطقه/ ناحیه آموزشی و یکی از والدین کودک/دانش‌آموز استثنایی است.

مدرسه پشتیبان: مدرسه ویژه‌ای که علاوه بر انجام وظایف معمول خود (آموزش دانش‌آموزان با نیازهای ویژه) مسئولیت هماهنگی، نظارت و پشتیبانی فعالیت‌های آموزشی، پرورشی و توان‌بخشی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه تحت پوشش آموزش‌های به شیوه تلفیقی - فراگیر در مدارس پذیرا را برعهده دارد.

مدرسه پذیرا: مدرسه عمومی (عادی) که با ایجاد تغییرات در فضای مدرسه، کلاس درس و نگرش و فعالیت‌های کارکنان به منظور تسهیل در فرآیند آموزش دانش‌آموز با نیازهای ویژه مناسب‌سازی شده است.

کلاس مرجع (در آموزش و پرورش استثنایی): اتاق تجهیز شده‌ای در مدارس پذیرا که در آن به دانش‌آموزان با نیازهای ویژه و والدین آنها به صورت فردی یا گروهی، خدمات آموزشی، پرورشی و توان‌بخشی ارائه می‌شود.

معلم مرجع: آموزگار استثنایی که با استقرار به صورت تمام وقت در کلاس مرجع یادگیری و رفتاری یکی از مدارس ابتدایی عادی منطقه/ ناحیه آموزشی، مسئولیت ارائه سطحی از خدمات غربال‌گری و تشخیصی، مداخلات و برنامه‌های آموزشی، توان‌بخشی و مشاوره‌ای به دانش‌آموزان هدف ذکر شده در آیین‌نامه «مراکز جامع‌سنجش، آموزش، توان‌بخشی و مداخله بهنگام رشدی- تربیتی»، که در آن مدرسه یا مدارس ابتدایی پیرامون استقرار خود مشغول به تحصیل هستند، را بر عهده دارد.

معلم رابط: معلمی متخصص است که در واحدهای آموزشی عادی (دولتی)، برای پاسخگویی به نیازهای آموزشی و پرورشی کودکان با نیازهای ویژه (دانش‌آموزان تلفیقی- فراگیر)، از طریق پشتیبانی و همکاری با معلم کلاس، تسهیلات و خدمات آموزشی، پرورشی و توان‌بخشی ویژه نوآموزان و دانش‌آموزان با نیازهای ویژه را فراهم می‌آورد.

کمیسیون‌های خاص: کمیسیون‌های خاص استان‌ها/ مناطق و نواحی مطابق با ترکیب اعضاء و وظایف درج شده در «آیین‌نامه سامان‌دهی وظایف و اختیارات کمیسیون‌های خاص» مصوب سومین جلسه کمیسیون معین شورای عالی آموزش و پرورش تاریخ ۱۳۹۴/۱۱/۷ در سطح ادارات کل آموزش و پرورش استان‌ها/ ادارات آموزش و پرورش نواحی و مناطق جهت صدور رأی در موارد خاص تشکیل می‌شوند.

شورای مدرسه: شورای مدرسه با ترکیب اعضاء و وظایف درج شده در «آیین‌نامه اجرایی مدارس» مصوب چهل و یکمین (۴۱) جلسه کمیسیون معین شورای عالی آموزش و پرورش تاریخ ۱۴۰۰/۵/۱۰ و وظایف مشخص شده در «آیین‌نامه سامان‌دهی وظایف و اختیارات کمیسیون خاص» مصوب سومین جلسه کمیسیون‌های معین شورای عالی آموزش و پرورش تاریخ ۱۳۹۴/۱۱/۷ در راستای سیاست مدرسه محوری و به منظور تحقق زمینه‌های مشارکت‌جویی و مشارکت‌پذیری عوامل سهیم و موثر و جامعه محلی در فرایند تعلیم و تربیت دانش‌آموزان و بهبود فرایند برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری و اجرای برنامه‌ها و فعالیت‌های مدرسه و نظارت بر آنها، تشکیل می‌شود.

ماده ۲. ستاد ثبت‌نام: به منظور بررسی، نظارت و رفع مشکلات احتمالی در زمینه ثبت‌نام دانش‌آموزان استثنایی، ستادهای ذیل تشکیل می‌گردد:

۱. **اعضای ستاد مرکزی ثبت‌نام:** معاون آموزشی، پرورشی و تربیت‌بدنی (رئیس ستاد)، معاون برنامه‌ریزی و توسعه منابع، معاون پیشگیری، تشخیص و توان‌بخشی، مدیر تألیف و برنامه‌ریزی آموزشی (دبیر ستاد)، مدیر پرورشی و تربیت‌بدنی، مدیر بهداشت، پیشگیری و تشخیص، مدیر توان‌بخشی، مدیر توسعه منابع انسانی و پشتیبانی، روسای گروه‌های آموزشی و کارشناس آموزش و پرورش فراگیر

۲. **اعضای ستاد استانی ثبت‌نام:** رئیس/ معاون اداره آموزش و پرورش استثنایی (رئیس ستاد)، کارشناس مسئول آموزش استثنایی (دبیر ستاد)، کارشناس مسئول یا کارشناس تشخیص، توان‌بخشی و پیشگیری، کارشناس سنجش و ارزشیابی تحصیلی، کارشناسان آموزش گروه‌های مرتبط و یک نفر از مدیران با تجربه و متخصص مدارس (به انتخاب رئیس اداره آموزش و پرورش استثنایی). وظایف و مسئولیت‌های این ستاد عبارت است از:

الف. تشکیل «کمیته جای‌دهی آموزشی» در مراکز جامع‌سنجش، آموزش، توان‌بخشی و مداخله بهنگام رشدی-تربیتی شهرستان‌ها و مناطق آموزشی،

- ب.** جای‌دهی نوآموزان و دانش‌آموزان استثنایی در مدارس تابع استان براساس نظر کمیته‌های جای‌دهی آموزشی،
- ج.** برنامه‌ریزی دقیق و نظارت بر ثبت‌نام دانش‌آموزان استثنایی در مدارس استثنایی تابع استان،
- د.** نظارت بر روند ثبت نام دانش‌آموزان تلفیقی - فراگیر،
- هـ.** بررسی و سامان‌دهی وضعیت مدارس از نظر پذیرش جنسیت، نوع مدرسه، دوره تحصیلی و یک‌نوبته بودن،
- و.** شناسایی نوآموزان استثنایی (جهت اجرای برنامه‌های دوره پیش‌دستانی در تمام گروه‌های استثنایی) در پایین‌ترین سن ممکن.
- ۴. اعضای ستاد مدرسه‌ای ثبت‌نام:** مدیر مدرسه، معاونین، نماینده معلمان و رئیس انجمن اولیا و مربیان. مسئولیت حسن اجرای ثبت‌نام در مدرسه به عهده مدیر مدرسه است.

ماده ۳. مدارک عمومی مورد نیاز ثبت‌نام در هر دوره تحصیلی

نوآموزان و دانش‌آموزان استثنایی که برای اولین بار جهت ثبت‌نام به مدارس استثنایی مراجعه می‌نمایند، باید مدارک عمومی زیر را به طور کامل به مدیر مدرسه ارائه کنند:

- الف.** پرونده الکترونیکی سنجش سلامت جسمانی و آمادگی تحصیلی نوآموزان بدو ورود به مدرسه
- ب.** اصل شناسنامه و تصویر صفحه اول که با اصل آن مطابقت داده شده و به تأیید مدیر مدرسه برسد و در صورت وجود تغییرات و اصلاحات در شناسنامه، تصویر صفحه توضیحات نیز ضروری است. لازم است شناسنامه دانش‌آموزی که به سن ۱۵ سال تمام رسیده است، عکس دار باشد.
- ثبت‌نام دانش‌آموزان برای ورود به هر یک از دوره‌های تحصیلی در مدارس داخل کشور با اصل شناسنامه و در مدارس خارج از کشور با اصل شناسنامه یا گذرنامه صورت می‌گیرد. همچنین مدیر مدرسه می‌تواند در موارد خاص با اخذ تعهد کتبی از ولی دانش‌آموزی که فاقد شناسنامه و مدرک تحصیلی است به صورت مشروط حداکثر برای مدت یک ماه ثبت‌نام نماید، ادامه تحصیل این قبیل دانش‌آموزان در صورت عدم ارائه مدارک تحصیلی، منوط به موافقت کمیسیون خاص اداره کل آموزش و پرورش استان خواهد بود. در هر صورت دانش‌آموز موظف است برای ثبت‌نام قطعی و درج مشخصات وی در دفتر آمار تا قبل از اولین نوبت امتحانی مدارک هویتی و تحصیلی خود را به مدرسه تحویل دهد.
- ج.** کاربرگ‌های تشخیصی الکترونیکی: ارائه کاربرگ‌های تکمیل شده سنجش توانایی‌های ذهنی، شنوایی، بینایی، جسمی - حرکتی، چندمعلولیتی و کاربرگ الگوریتم رفتار فعلی اختلال طیف اُتیسم برای گروه‌های مختلف دانش‌آموزان استثنایی با توجه به نوع معلولیت
- چنانچه اداره آموزش و پرورش استثنایی استان جهت ارزیابی‌های مربوط در حوزه تشخیص، نیاز به استفاده از تخصص بخش‌های دیگر داشته باشد (به جز آزمون‌های تشخیصی هوش و اختلال طیف اُتیسم) نظیر گزارش روانپزشک در خصوص دانش‌آموزان با اختلال نقص توجه/ بیش‌فعالی، اختلال گفتار و زبان و اختلال رفتاری - هیجانی، تنظیم و تکمیل کاربرگ‌های تشخیصی الکترونیکی توسط مراجع مورد تأیید کارشناس مسئول/ کارشناس تشخیص اداره آموزش و پرورش استثنایی استان، بلامانع است.
- د.** عکس دانش‌آموز (۶ قطعه)
- هـ.** کاربرگ مشخصات فردی و خانوادگی
- و.** داشتن معافیت تحصیلی برای دانش‌آموزان پسر مشمول خدمت دوره ضرورت

ماده ۴. مدارک اختصاصی مورد نیاز ثبت‌نام در هر دوره تحصیلی

علاوه بر مدارک عمومی ثبت‌نام، مدارک اختصاصی برای ثبت‌نام نوآموزان و دانش‌آموزان استثنایی در هر دوره تحصیلی به شرح زیر است:

الف. مدارک اختصاصی مورد نیاز ثبت‌نام در دوره پیش دبستانی

- ✓ کارت بهداشت / کارت واکسیناسیون (برای نوآموزان زیر ۶ سال)
- ✓ پرونده الکترونیکی سنجش سلامت جسمانی و آمادگی تحصیلی، کاربرگ‌های الکترونیکی مصاحبه بالینی، تشخیصی (تکمیل شده توسط کارشناس مسئول/کارشناس تشخیص) و نتایج ارزیابی نوآموزان بدو ورود به دبستان با توجه به نوع معلولیت که در سامانه تشخیص ثبت شده است.
- ✓ کاربرگ الگوریتم رفتار فعلی (برگرفته شده از آزمون ADI-R) نوآموزان با اختلال طیف اُتیسم (برای تمامی نوآموزان با اختلال طیف اُتیسم در دوره پیش دبستانی و ابتدایی)
- ✓ تعهدنامه کتبی ولی مبنی بر این که حضور نوآموز در کلاس‌های پیش دبستانی زیر ۴ سال (در صورت عدم کسب موفقیت در ارزیابی تخصصی هوش در سنجش بدو ورود)، ضمانتی بر پذیرش وی در مقطع آمادگی و یا ابتدایی در گروه‌های مختلف استثنایی نخواهد بود.

ب. مدارک اختصاصی مورد نیاز ثبت‌نام در دوره ابتدایی

- ✓ کارنامه قبولی مرحله آمادگی دوره پیش دبستانی برای ورود به پایه اول ابتدایی
- ✓ کارنامه‌های تحصیلی سنوات قبل جهت ثبت‌نام در همان پایه یا پایه بالاتر
- ✓ پرونده الکترونیکی سنجش سلامت جسمانی و آمادگی تحصیلی نوآموزان بدو ورود به دبستان (برای نوآموزان بالای ۴ سال) که در سامانه تشخیص ثبت شده است.
- ✓ کاربرگ الگوریتم رفتار فعلی (برگرفته شده از آزمون ADI-R) نوآموزان با اختلال طیف اُتیسم (برای تمامی نوآموزان با اختلال طیف اُتیسم در دوره پیش دبستانی و ابتدایی)

ج. مدارک اختصاصی مورد نیاز ثبت‌نام در دوره اول متوسطه / متوسطه پیش حرفه‌ای

- ✓ کارنامه تحصیلی پایان دوره ابتدایی برای ثبت‌نام در دوره اول متوسطه مدارس استثنایی و دوره اول متوسطه پیش حرفه‌ای
- ✓ ارائه معرفی نامه از اداره آموزش و پرورش استثنایی مبنی بر عدم توانایی ادامه تحصیل دانش‌آموزان با آسیب شنوایی، آسیب بینایی، معلول جسمی- حرکتی، چندمعلولیتی با هوش بهر عادی، اختلال نقص توجه/بیش فعالی، اختلال رفتاری - هیجانی و اختلال طیف اُتیسم با هوش بهر عادی در آموزش و پرورش عادی یا دوره اول متوسطه مدارس استثنایی (براساس کاربرگ‌های تشخیصی مندرج در دستورالعمل ارسالی از سازمان آموزش و پرورش استثنایی) جهت ثبت‌نام در دوره اول متوسطه پیش حرفه‌ای

- ✓ ارائه درخواست کتبی اولیای دانش‌آموزان فوق مبنی بر ثبت‌نام فرزندشان در دوره مذکور

د. مدارک اختصاصی مورد نیاز ثبت‌نام در دوره دوم متوسطه / متوسطه کار دانش خاص دانش‌آموزان با نیازهای ویژه دوره دوم متوسطه مدارس استثنایی:

علاوه بر داشتن مدارک عمومی، مدارک مورد نیاز ثبت‌نام دانش‌آموزان استثنایی با هوش‌بهر عادی^۱ دوره دوم متوسطه استثنایی مطابق با آیین‌نامه آموزشی دوره سه ساله متوسطه روزانه آموزش و پرورش عادی است.

دوره دوم متوسطه کار دانش خاص دانش‌آموزان با نیازهای ویژه:

- ✓ گواهینامه پایان دوره اول متوسطه پیش‌حرفه‌ای یا دوره اول متوسطه عادی یا گواهی‌نامه موقت قبولی سال سوم دوره‌های مذکور برای ثبت‌نام در دوره دوم متوسطه کار دانش خاص دانش‌آموزان با نیازهای ویژه
- ✓ دارا بودن کار برگ تأیید شده هدایت حرفه‌ای دانش‌آموز که اولویت رشته‌های مهارتی او در آن مشخص شده باشد.
- ✓ دریافت درخواست کتبی از اولیا و یا دانش‌آموز فارغ‌التحصیل دوره راهنمایی تحصیلی / دوره اول متوسطه عادی مبنی بر ثبت‌نام در دوره دوم متوسطه کار دانش خاص دانش‌آموزان با نیازهای ویژه
- ✓ ارائه معرفی‌نامه از اداره آموزش و پرورش استثنایی مبنی بر عدم توانایی ادامه تحصیل دانش‌آموزان با آسیب شنوایی، آسیب بینایی، معلول جسمی- حرکتی، چندمعلولیتی با هوش‌بهر عادی و اختلال طیف اتیسم با هوش‌بهر عادی، اختلال نقص توجه/بیش‌فعالی و اختلال رفتاری- هیجانی در نظام آموزش عادی (براساس کاربردگ تشخیص مندرج در دستورالعمل ارسالی از سازمان آموزش و پرورش استثنایی) جهت ثبت‌نام در دوره دوم متوسطه کار دانش خاص دانش‌آموزان با نیازهای ویژه
- ✓ پذیرش دانش‌آموزان فوق‌الذکر منوط به ارائه رشته مهارتی متناسب با ویژگی‌های جسمانی حسی- حرکتی و رفتاری آنان است.

ماده ۵. سامان‌دهی و جای‌دهی آموزشی

۱. جای‌دهی دانش‌آموزان در مدارس استثنایی، تلفیقی و فراگیر بر عهده کمیته جای‌دهی آموزشی است. لازم به ذکر است فعالیت این کمیته مطابق با دستورالعمل شماره ۱۴۰/۱۴۴ به تاریخ ۱۴۰۲/۰۳/۰۱ است.
- تبصره:** در شهرهایی که «مراکز جامع سنجش، آموزش، توان‌بخشی و مداخله بهنگام رشدی- تربیتی» وجود نداشته باشد، آموزش و پرورش شهرستان/ منطقه با هماهنگی اداره آموزش و پرورش استثنایی استان نسبت به تعیین پایگاه سنجش مدرسه‌ای و معرفی عوامل اجرایی آن طبق دستورالعمل اجرایی سنجش اقدام نماید تا پس از ارزیابی، جای‌دهی و ثبت‌نام نوآموزان / دانش‌آموزان در سامانه مربوطه انجام شود.
۲. اولویت جای‌دهی نوآموزان و دانش‌آموزان استثنایی (به جز دانش‌آموزان گروه‌های با کم‌توانی ذهنی) در تمامی دوره‌های تحصیلی با توجه به توانمندی دانش‌آموز و با رعایت مفاد شیوه‌نامه اجرایی آیین‌نامه آموزش و پرورش تلفیقی و فراگیر کودکان و دانش‌آموزان با نیازهای ویژه در مدارس عادی است.
۳. در مواردی که جای‌دهی نوآموزان و دانش‌آموزان استثنایی با هوش‌بهر عادی در مدارس عادی انجام می‌شود، مدرسه پشتیبان موظف است خدمات آموزشی مورد نیاز این گروه از دانش‌آموزان را ارائه دهد.
۴. دانش‌آموزان گروه‌های با آسیب شنوایی، آسیب بینایی، معلول جسمی- حرکتی، اختلال نقص توجه/ بیش‌فعالی، اختلال گفتار و زبان، اختلال هیجانی- رفتاری و اختلال طیف اتیسم با هوش‌بهر عادی در صورت دارا بودن شرایط می‌توانند در تمامی دوره‌های تحصیلی بر اساس شیوه‌نامه اجرایی آیین‌نامه آموزش تلفیقی و فراگیر کودکان و دانش‌آموزان با نیازهای ویژه در مدارس پذیرا (عادی) ثبت‌نام نمایند.

۱. منظور از دانش‌آموزان استثنایی با هوش‌بهر عادی دانش‌آموزان با آسیب شنوایی، آسیب بینایی، معلول جسمی- حرکتی، اختلال طیف اتیسم با هوش‌بهر عادی و چندمعلولیتی با هوش‌بهر عادی است.

۵. در مواردی که کمیته جای‌دهی آموزشی، توانمندی‌های دانش‌آموز را متناسب با شرایط مدرسه پذیرا (عادی) تشخیص دهد، موظف است نظر خود را به صورت کتبی به اداره آموزش و پرورش استثنایی استان اعلام نماید.
۶. دانش‌آموزان مشمول آموزش تلفیقی و فراگیر از نظر شرایط سنی و ادامه تحصیل در تمامی دوره‌های تحصیلی تابع شرایط مندرج در آیین‌نامه آموزشی دوره مربوط مدارس عادی هستند.
۷. اداره آموزش و پرورش استثنایی استان موظف است اطلاعات لازم در خصوص آموزش تلفیقی و فراگیر را به اداره‌های آموزش و پرورش مناطق ارائه دهد تا در صورت ثبت‌نام دانش‌آموز تلفیقی، جهت دریافت خدمات پشتیبانی و تخصصی (معلم رابط و...) از طریق آن اداره اقدام نمایند.
۸. دانش‌آموزان با اختلال یادگیری ویژه، اختلال نقص توجه/ بیش‌فعالی و اختلال گفتار و زبان شاغل به تحصیل در مدارس عادی علاوه بر آموزش به شیوه تلفیقی و فراگیر در صورت نیاز از آموزش ویژه پاره وقت «مراکز جامع سنجش، آموزش، توان‌بخشی و مداخله بهنگام رشدی- تربیتی» بهره‌مند می‌شوند.
۹. ارزیابی بالینی و تشخیصی (رشد گفتار و زبان، رشد حرکتی، رشد شناختی، ارزیابی شنوایی و بینایی) تمامی نوآموزان پیش‌دبستانی زیر ۴ سال، با استفاده از ابزارهای مورد تأیید سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور و یا با ارائه کاربرگ‌های تشخیصی توسط مراجع مورد تأیید اداره آموزش و پرورش استثنایی استان انجام می‌شود.
- تبصره:** اجرای آزمون‌های سنجش تأخیرهای رشدی و رفتاری برای نوآموزان با کم‌توانی ذهنی^۱ و اختلال طیف اُتیسْم زیر ۶ سال توسط اداره آموزش و پرورش استثنایی استان الزامی است.
۱۰. مدیر مدرسه، در صورت افزایش تعداد نوآموزان (۴ تا ۶ سال) با کم‌توانی ذهنی و یا نوآموزان استثنایی با هوش‌بهر عادی/دیرآموز زیر ۴ سال، بیش از حد نصاب تعداد نوآموز گروه مربوط و نبود کلاس و آموزگار جهت تشکیل کلاس جدید، نوآموزان را به صورت نیمه وقت^۲ ثبت‌نام نماید.
۱۱. نوآموزان و دانش‌آموزان با اختلال طیف اُتیسْم در صورتی در مدارس ویژه ثبت‌نام می‌شوند که از نظر آموزشی در گروه آموزش پذیر و بالاتر باشند. خدمات آموزشی و توان‌بخشی برای نوآموزان زیر ۶ سال با اختلال طیف اُتیسْم، به صورت انفرادی ارائه می‌شود. مدیر مدرسه موظف است با توجه به شرایط رفت و آمد دانش‌آموزان، ۲۵ جلسه آموزشی را در هفته به نسبت تعداد دانش‌آموزان کلاس به صورت ساعتی یا روزانه برنامه‌ریزی نماید.
۱۲. ثبت‌نام و ادامه تحصیل برای نوآموزان و دانش‌آموزانی که قادر به کنترل ادرار و مدفوع نیستند، بر اساس بخشنامه شماره ۹۷۰۰۰/۴۷۶۱ به تاریخ ۱۳۹۷/۰۴/۲۳، انجام گیرد.
۱۳. گذراندن مرحله آمادگی برای تمامی نوآموزان استثنایی الزامی است.
- تبصره:** در موارد خاص دانش‌آموزانی که شرایط سنی دارند و یا در صورت تقاضای کتبی والدین و به شرط قبولی در آزمون محتوای مرحله آمادگی گروه مربوط (براساس دفترچه‌های ارزشیابی نوآموزان ارسالی از سوی سازمان) بدون گذراندن مرحله آمادگی، در پایه بالاتر (اول ابتدایی) ثبت‌نام شوند و مدارک تحصیلی قبولی آنان در مرحله آمادگی ۱ و ۲ در پرونده تحصیلی شان بایگانی می‌شود.
۱۴. برنامه ساعت هفتگی نوآموزان مرحله آمادگی دوره پیش‌دبستانی مطابق میزان برنامه ساعت هفتگی دوره ابتدایی است.

۱. منظور از دانش‌آموزان استثنایی با کم‌توانی ذهنی، دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی، طیف اُتیسْم با کم‌توانی ذهنی و چند معلولیتی با کم‌توانی ذهنی است.

۲. منظور از کلاس نیمه وقت این است که یک گروه از نوآموزان ۳ روز در هفته و گروه دیگر دو روز در هفته در کلاس حضور یابند. لازم به ذکر است این برنامه یک هفته در میان برای نوآموزان هر گروه تغییر می‌کند.

۱۵. دانش‌آموزان تلفیقی پایه اول مدارس عادی با حداقل دو سال مردودی می‌توانند با نظر کمیته جای‌دهی مراکز جامع سنجش، آموزش، توان‌بخشی و مداخله بهنگام رشدی-تربیتی و با رعایت حداکثر سن ثبت‌نام در پایه اول ابتدایی مدارس استثنایی ثبت‌نام نمایند.

۱۶. سال‌های مردودی دانش‌آموزانی که در مدارس عادی تحصیل کرده و در مدارس ویژه به عنوان کم‌توان ذهنی ثبت‌نام می‌شوند، با رعایت شرایط سنی، محاسبه نمی‌گردد.

تبصره ۱: دانش‌آموزان مردودی گروه‌های تک‌معلولیتی با هوش‌بهر عادی که در ارزیابی‌های مجدد چندمعلولیتی با کم‌توانی ذهنی و یا اختلال طیف اُتیسیم با کم‌توانی ذهنی تشخیص داده می‌شوند، بدون در نظر گرفتن سال‌های مردودی و با رعایت شرایط سنی در پایه مربوط ثبت‌نام شوند.

تبصره ۲: دانش‌آموزان پایه اول ابتدایی مدارس عادی پس از حداقل دو سال مردودی، که در ارزیابی‌های هوشی و رفتاری، کم‌توان ذهنی و یا اختلال طیف اُتیسیم با کم‌توانی ذهنی تشخیص داده می‌شوند و جهت ثبت‌نام به مدرسه ویژه مراجعه می‌کنند، پس از ارزیابی و موفقیت در پایه آمادگی ۱ و ۲ با رعایت سایر مقررات، در پایه اول ثبت‌نام شوند در غیر این صورت با رعایت شرایط سنی مرحله آمادگی و براساس نتایج ارزیابی، در یکی از پایه‌های مرحله آمادگی ثبت‌نام شوند.

جای‌دهی دانش‌آموزان چند معلولیتی

۱۷. دسته‌بندی و قرار دادن دانش‌آموزان در گروه‌های چندمعلولیتی و اختلال طیف اُتیسیم توسط کارکنان مدارس استثنایی، بدون ارزیابی‌های تخصصی و داشتن کاربرگ تشخیصی مورد تأیید اداره آموزش و پرورش استثنایی استان، ممنوع است و فقط دانش‌آموزانی که برگه تشخیص چندمعلولیتی و یا اختلال طیف اُتیسیم مورد تأیید اداره آموزش و پرورش استثنایی استان را دارند، با این عنوان در مدرسه ثبت‌نام می‌شوند و از نظر آمار دانش‌آموزی، در گروه استثنایی خاص خود قرار می‌گیرند.

۱۸. نوآموزان و دانش‌آموزان چندمعلولیتی با توجه به نتیجه ارزیابی هوش، بینایی، شنوایی، جسمی-حرکتی و طیف اُتیسیم در برنامه سنجش، سلامت و آمادگی تحصیلی و میزان سطح معلولیت و نیاز آموزشی آنها در کمیته جای‌دهی آموزشی به صورت موردی بررسی شده و با توجه به تصمیم کارگروه، در کلاس‌های تک‌معلولیتی و یا کلاس‌های خاص چندمعلولیتی جای‌دهی شوند.

تبصره: نوآموزان و دانش‌آموزان چندمعلولیتی با کم‌توانی ذهنی پس از جای‌دهی مناسب آموزشی از نظام و محتوای آموزشی دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی استفاده می‌کنند. ضروری است دانش‌آموزان چندمعلولیتی (کم‌توان ذهنی-با آسیب شنوایی و کم‌توان ذهنی-با آسیب بینایی و...) در کلاسی جای‌دهی شوند که معلم آن کلاس مهارت لازم جهت تدریس دانش‌آموزان با آسیب شنوایی، بینایی و... را داشته باشد.

۱۹. مدیر مدرسه استثنایی موظف است به منظور ارزیابی و جای‌دهی مناسب نوآموزانی که مشکوک به چندمعلولیتی و اختلال طیف اُتیسیم هستند و در کلاس‌های تک‌معلولیتی جای‌دهی شده‌اند با تکمیل مدارک مورد نیاز (گزارش آموزگار از وضعیت آموزشی نوآموز، مشاور مدرسه، کاردرمانگر و...)، وی را به «کمیته جای‌دهی آموزشی» محل ثبت‌نام دانش‌آموز متقاضی، معرفی نموده تا با ارزیابی مجدد و مقایسه‌ی نتایج ارزیابی‌های گذشته در جهت جای‌دهی مناسب نوآموز اقدام گردد.

ماده ۶. ساختار آموزشی و نحوه تشکیل کلاس‌های درس استثنایی در دوره‌های مختلف تحصیلی و گروه‌های استثنایی

۱. گروه‌بندی وضعیت‌های مختلف نوآموزان و دانش‌آموزان استثنایی بر اساس جدول شماره ۱ است:

جدول شماره ۱. گروه‌بندی وضعیت‌های مختلف نوآموزان و دانش‌آموزان استثنایی

گروه استثنایی	دوره تحصیلی	پیش‌دستانی	ابتدایی	متوسطه اول	متوسطه اول پیش حرفه‌ای	متوسطه دوم	کار دانش خاص
							دانش‌آموزان با نیازهای ویژه ^۱
با آسیب شنوایی	با آسیب بینایی	- بدو تشخیص تا ۴ سالگی - آمادگی ۱ و ۲	دارد	دارد	دارد	دارد	دارد
	معلول جسمی - حرکتی						
	چند معلولیتی با هوش بهر عادی						
	اختلال طیف اُتِسم با هوش بهر عادی						
کم‌توان ذهنی	چند معلولیتی با کم‌توانی ذهنی	- بدو تشخیص تا ۴ سالگی - ۴ تا ۶ سالگی - آمادگی ۱ و ۲	دارد	ندارد	دارد	ندارد	دارد
	اختلال طیف اُتِسم با کم‌توانی ذهنی						
	اختلال یادگیری ویژه						
آسیب گفتار و زبان	اختلال یادگیری ویژه	- پیش‌دستانی ۴ تا ۶ سالگی	دارد	دارد	ندارد	دارد	ندارد
	آسیب گفتار و زبان						
اختلال هیجانی - رفتاری	آسیب گفتار و زبان	- پیش‌دستانی ۴ تا ۶ سالگی	دارد	دارد	ندارد	دارد	ندارد
	اختلال هیجانی - رفتاری						
نقص توجه / بیش‌فعالی	نقص توجه / بیش‌فعالی	- پیش‌دستانی ۴ تا ۶ سالگی	دارد	دارد	ندارد	دارد	ندارد

۱. شرط ثبت نام دانش‌آموزان در دوره دوم کار دانش خاص دانش‌آموزان با نیازهای ویژه، منوط به ارائه رشته مهارتی متناسب با ویژگی شناختی و جسمانی دانش‌آموزان است.

۲. تشکیل کلاس‌های درس با حداقل و حداکثر تعداد نوآموز و دانش‌آموز در دوره‌های مختلف تحصیلی و گروه‌های استثنایی، بر اساس جدول شماره ۲ است:

جدول شماره ۲. حداقل و حداکثر تعداد نوآموزان و دانش‌آموزان در کلاس‌های گروه‌های مختلف استثنایی

گروه استثنایی	دوره‌های تحصیلی		پیش از دبستان		ابتدایی	متوسطه اول و پیش حرفه‌ای	متوسطه دوم و متوسطه دوم کاردانش خاص
	زیر ۶ سال	آمادگی	۶ تا ۷ نفر	۱۱ تا ۱۶ نفر			
کم‌توان ذهنی	۴ تا ۷ نفر	۶ تا ۱۱ نفر	۶ تا ۱۱ نفر	۶ تا ۱۱ نفر	۶ تا ۱۱ نفر	۶ تا ۱۱ نفر	۶ تا ۱۱ نفر
با آسیب شنوایی	۴ تا ۷ نفر	۶ تا ۱۱ نفر	۶ تا ۱۱ نفر	۶ تا ۱۱ نفر	۶ تا ۱۱ نفر	۶ تا ۱۱ نفر	۶ تا ۱۱ نفر
با آسیب بینایی	۴ تا ۷ نفر	۶ تا ۱۱ نفر	۶ تا ۱۱ نفر	۶ تا ۱۱ نفر	۶ تا ۱۱ نفر	۶ تا ۱۱ نفر	۶ تا ۱۱ نفر
معلول جسمی - حرکتی	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر
چند معلولیتی	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر
اختلال طیف اُتسیم	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر
اختلال هیجانی-رفتاری شدید	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر	۳ تا ۵ نفر

تبصره ۱: تشکیل کلاس با تعداد کمتر از حد نصاب مندرج در جدول فوق، مشروط بر حفظ میانگین تراکم (توزیع دانش‌آموز به کلاس) در سطح استان فقط با تأیید اداره آموزش و پرورش استثنایی امکان‌پذیر است.

تبصره ۲: تشکیل کلاس با تعداد نوآموزان و دانش‌آموزان بیش از حداکثر تعداد تعیین شده در جدول شماره ۲ «ممنوع» است.

۳. در صورتی که تعداد دانش‌آموزان هر گروه استثنایی به حد نصاب لازم برسد، تشکیل کلاس با یک گروه از دانش‌آموزان استثنایی، «الزامی» است.

۴. در صورت عدم تشکیل کلاس یا مدرسه خاص برای دانش‌آموزان چندمعلولیتی و یا اختلال طیف اُتسیم و یا اختلال هیجانی-رفتاری شدید، جای‌دهی این گروه از دانش‌آموزان با توجه به نیازها و شرایط آنان انجام پذیرد.

تبصره ۵: در صورت به حد نصاب نرسیدن تعداد دانش‌آموزان چندمعلولیتی، اختلال هیجانی-رفتاری شدید و اختلال طیف اُتسیم جهت تشکیل کلاس خاص این دانش‌آموزان، آنها در کلاس‌های تک معلولیتی جای‌دهی شوند و با توجه به دوره تحصیلی، کلاس با حداقل تعداد دانش‌آموز در گروه تک معلولیتی مربوط تشکیل شود.

۵. با توجه به این که در مرحله بدو تشخیص تا ۴ سال تمام نوآموزان کم‌توان ذهنی فقط خدمات مشاوره‌ای و توان‌بخشی دریافت می‌کنند و به این نوآموزان آموزگار تعلق نمی‌گیرد، ادغام این نوآموزان با کلاس (۴-۶ سال) و مرحله آمادگی گروه مربوط «ممنوع» است.

۶. در شرایط خاص^۱ و در صورت به حد نصاب نرسیدن تعداد نوآموزان استثنایی با هوش‌بهر عادی بدو تشخیص تا ۴ سال و یا نوآموزان ۴-۶ سال با کم‌توانی ذهنی برای تشکیل کلاس، نوآموزان این کلاس با کلاس آمادگی گروه مربوط ادغام شده و کلاس با حداقل تعداد نوآموزان مرحله آمادگی (۶ نفر) تشکیل و کلاس چندپایه محسوب می‌شود. نوآموزان مذکور به صورت تمام وقت و یا نیمه وقت از خدمات آموزشی و توان‌بخشی مدرسه بهره‌مند می‌گردند. در صورتی که بتوان نوآموزان یک

۱. منظور از شرایط خاص در بند ۶، عدم امکان تشکیل کلاس خاص برای نوآموزان (۴ تا ۶ سال) با کم‌توانی ذهنی و نوآموزان استثنایی با هوش‌بهر عادی زیر ۴ سال است.

- شهرستان یا منطقه را در یک مدرسه برای تشکیل کلاس خاص سامان‌دهی نمود، ادغام این گروه‌ها با مرحله آمادگی گروه مربوط «ممنوع» است.
۷. تشکیل کلاس‌های تک پایه در هر یک از گروه‌های استثنایی، در اولویت قرار دارد و در صورتی کلاس چندپایه تشکیل می‌گردد که تعداد دانش‌آموزان در هر پایه‌ی تحصیلی و یک گروه استثنایی به حد نصاب لازم برای تشکیل یک کلاس نرسد.
۸. کلاس‌های چندپایه برای گروه‌های با آسیب شنوایی، با آسیب بینایی و کم‌توان ذهنی در تمامی دوره‌های تحصیلی با حداقل «۴» و حداکثر «۷» دانش‌آموز تشکیل می‌گردد.
۹. کلاس‌های چندپایه برای دانش‌آموزان چندمعلولیتی، با اختلال طیف اُتسم، معلول جسمی- حرکتی، اختلال هیجانی- رفتاری شدید در تمامی دوره‌های تحصیلی، با حداقل تعداد دانش‌آموز «۳» و حداکثر «۵» دانش‌آموز تشکیل گردد.
۱۰. تشکیل کلاس چندپایه با بیش از سه پایه تحصیلی «ممنوع» است.
- تبصره:** مدارس محروم از جمله مدارس روستایی از این مقوله مستثنی گردند.
۱۱. تشکیل کلاس چندپایه با چند گروه معلولیت «ممنوع» است.
۱۲. تشکیل کلاس چندپایه در دوره اول و دوم متوسطه استثنایی و دوره اول متوسطه پیش‌حرفه‌ای و دوم متوسطه کاردانش خاص دانش‌آموزان با نیازهای ویژه با اخذ مجوز از اداره آموزش و پرورش استثنایی استان امکان‌پذیر است.
- تبصره:** تشکیل کلاس چندپایه در دوره‌های دوم متوسطه استثنایی و دوره دوم متوسطه کاردانش خاص دانش‌آموزان با نیازهای ویژه منحصرأ برای رشته مهارت‌هایی که دروس مهارتی دانش‌آموزان یکسان باشد امکان‌پذیر است.
۱۳. در شهر یا شهرستان‌هایی که بیش از یک مدرسه در یک دوره تحصیلی، برای یک گروه از نوآموزان و دانش‌آموزان استثنایی وجود دارد، به منظور جای‌دهی مطلوب دانش‌آموزان با توجه به ظرفیت هر مدرسه، محل سکونت و تفکیک جنسیت دانش‌آموزان، برای هر مدرسه محدوده جغرافیایی تعیین شود.
۱۴. تشکیل کلاس‌های دوره‌های اول متوسطه پیش‌حرفه‌ای و دوم متوسطه کاردانش خاص دانش‌آموزان با نیازهای ویژه در مدارس ابتدایی منوط به اخذ مجوز از سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور است.
۱۵. ثبت‌نام دانش‌آموزان در مراکز شبانه‌روزی بر اساس شیوه‌نامه اجرایی ابلاغ شده از سوی سازمان آموزش و پرورش استثنایی امکان‌پذیر است.
۱۶. ثبت‌نام و تحصیل دانش‌آموزان در مدارس ویژه به تفکیک جنسیت انجام می‌گیرد.
- تبصره ۱:** تشکیل کلاس‌های مختلط دختر و پسر در دوره پیش‌دبستانی بلا مانع است.
- تبصره ۲:** تشکیل مدرسه استثنایی یا کلاس مختلط از لحاظ جنسیت در دوره ابتدایی (به ویژه در پایه سوم ابتدایی و بالاتر) در صورت ضرورت با رعایت مفاد تبصره ذیل ماده ۳ آیین‌نامه اجرایی مدارس فقط با مجوز اداره آموزش و پرورش استثنایی استان مجاز خواهد بود.
۱۷. مطابق با ماده ۳ آیین‌نامه اجرایی مدارس (مصوب چهل و یکمین جلسه کمیسیون معین شورای عالی آموزش و پرورش تاریخ ۱۴۰۰/۵/۱۰)، تطابق جنسیت کارکنان مدرسه و کلاس با دانش‌آموزان الزامی است. رعایت این مورد با توجه به شرایط خاص دانش‌آموزان استثنایی در مدارس دوره متوسطه ضرورت دارد.
۱۸. ثبت‌نام تمامی دانش‌آموزان مدارس دولتی و غیر دولتی ویژه صرفاً از طریق سامانه یکپارچه دانش‌آموزی (سیدا) انجام می‌شود.
- تبصره ۱:** مدیر مدرسه موظف است قبل از اقدام برای ثبت‌نام دانش‌آموزان، اطلاعات لازم در خصوص نحوه ورود اطلاعات به سامانه یکپارچه دانش‌آموزی را از مراجع ذی‌صلاح کسب نماید.

تبصره ۲: نوع معلولیت دانش‌آموزان استثنایی با توجه به کاربرد گ‌های تشخیص سنجش بدو ورود و معرفی نامه‌های اداره آموزش و پرورش استثنایی استان در سامانه سیدا ثبت شود.

تبصره ۳: مدیر مدرسه موظف است اطلاعات دانش‌آموزی را براساس مستندات در سامانه سیدا ثبت نماید تا از بروز خطا و مشکلات بعدی در دفتر آمار و امتحانات دانش‌آموزان استثنایی جلوگیری شود.

ماده ۷. شرایط سنی

۱. شرایط سنی ورود به دوره‌های تحصیلی مدارس استثنایی مطابق با ساختار هر یک از گروه‌های مربوط، براساس جدول شماره ۳ است:

جدول شماره ۳. شرایط سنی ورود نوآموزان و دانش‌آموزان گروه‌های مختلف استثنایی در دوره‌های تحصیلی

ردیف	گروه استثنایی	با آسیب شنوایی	با آسیب بینایی	معمول جسمی - حرکتی	اختلال طیف اتیسم با هوش‌بهر عادی	اختلال نقص توجه/بیش‌فعالی	اختلال هیجانی - رفتاری شدید	چند معلولیتی با هوش‌بهر عادی	کم توان ذهنی	چند معلولیتی با کم توان ذهنی	اختلال طیف اتیسم با کم توان ذهنی	دوره تحصیلی
												گروه استثنایی
۱	پیش دبستانی استثنایی							بدو تشخیص تا ۲ سال تمام	بدو تشخیص تا ۴ سال تمام			بدو تشخیص تا ۴ سال تمام
												۲ تا ۴ سال تمام
												حداقل سن ورود به مرحله آمادگی ۴ سال تمام و حداکثر ۸ سال تمام
۲	ابتدایی استثنایی							حداقل سن ورود به پایه اول ۶ سال تمام و حداکثر ۱۰ سال تمام	حداقل سن ورود به پایه اول ۶ سال تمام و حداکثر ۱۱ سال تمام			حداقل سن ورود به مرحله آمادگی ۶ سال تمام و حداکثر ۹ سال تمام
۳	اول متوسطه استثنایی							حداکثر سن ورود به پایه های هفتم، هشتم و نهم به ترتیب ۱۷، ۱۸ و ۱۹ سال تمام				
۴	دوم متوسطه استثنایی							حداکثر سن ورود به پایه های دهم، یازدهم و دوازدهم به ترتیب ۲۰، ۲۱ و ۲۲ سال تمام				
۵	اول متوسطه پیش حرفه‌ای							حداکثر سن ورود به پایه های هفتم، هشتم و نهم به ترتیب ۱۸، ۱۹ و ۲۰ سال تمام است.				
۶	دوم متوسطه کاردانش خاص دانش‌آموزان با نیازهای ویژه							حداکثر سن ورود به پایه های دهم، یازدهم و دوازدهم به ترتیب ۲۱، ۲۲ و ۲۳ سال تمام است.				

۲. ملاک محاسبه حداقل و حداکثر سن دانش‌آموزان جهت ثبت‌نام، در تمامی دوره‌های تحصیلی اول مهرماه است.

تبصره: در صورتی که در حین سال تحصیلی، سن دانش‌آموزی در دوره‌های مختلف تحصیلی از حد نصاب (حداکثر سن اشتغال به تحصیل) تجاوز نماید، می‌تواند تا پایان همان سال تحصیلی به تحصیل خود ادامه دهد.

۳. طول مدت تحصیل نوآموزان در گروه‌های مختلف استثنایی مرحله آمادگی (۱ و ۲) دو سال است که تا یک سال قابل افزایش است.

۴. حداکثر مدت توقف در هر پایه دوره ابتدایی برای دانش‌آموزان استثنایی ۳ سال است (مشروط بر این که با سایر مقررات ثبت‌نام مغایرت نداشته باشد).
۵. حداکثر مدت تحصیل در هر پایه دوره اول متوسطه دانش‌آموزان استثنایی با هوش‌بهر عادی ۲ سال خواهد بود و دانش‌آموز با رعایت شرایط سنی می‌تواند برای سومین سال در همان پایه ثبت‌نام کند.
۶. طول دوره اول متوسطه پیش‌حرفه‌ای برای دانش‌آموزانی که نتوانند دوره را در سه سال طی کنند تا دو سال دیگر قابل افزایش است مشروط بر این که با سایر مقررات ثبت‌نام مغایرت نداشته باشد.
۷. طول دوره آموزش برای دانش‌آموزانی که نتوانند دوره دوم متوسطه کاردانش خاص دانش‌آموزان با نیازهای ویژه را در سه سال طی کنند تا دو سال دیگر قابل افزایش است. مشروط بر این که با سایر مقررات ثبت‌نام مغایرت نداشته باشد.
۸. ثبت‌نام مجدد دانش‌آموزان غیرمشمول نظام وظیفه که ترک تحصیل کرده‌اند، با رعایت شرایط سنی در پایه تحصیلی مربوط بلامانع است.
۹. شورای مدرسه استثنایی به استناد **دستورالعمل صدور رأی ثبت‌نام دانش‌آموزان استثنایی** (مصوبه سیزدهمین جلسه کمیسیون معین شورای عالی آموزش و پرورش به تاریخ ۱۳۹۶/۷/۲۶)، در مورد امکان‌پذیری ثبت‌نام دانش‌آموزان استثنایی «دارای کبر سن در تمامی دوره‌های تحصیلی» و «توقف در پایه بیش از حد مجاز در دوره پیش‌دبستانی و ابتدایی مدارس استثنایی» تصمیم‌گیری می‌کند.

ماده ۸. سایر موارد

۱. رسیدگی به موارد خاص آموزش و پرورش دانش‌آموزان استثنایی بر اساس آیین‌نامه سامان‌دهی کمیسیون خاص بر عهده اداره کل آموزش و پرورش استان است.
۲. دانش‌آموزی که به دلایل موجه نتوانسته است در موعد مقرر ثبت‌نام نماید، می‌تواند با ارائه مدارک معتبر و صرفاً با اخذ مجوز از شورای مدرسه، ثبت‌نام کرده و ادامه تحصیل دهد. در این‌گونه موارد لازم است در دفتر آمار، شماره نامه و تاریخ صدور رأی ثبت شود.
۳. در هنگام ثبت‌نام حضور پدر، مادر یا ولی قانونی به همراه دانش‌آموز در بدو ورود به هر یک از دوره‌های تحصیلی ضروری است. مدیران مدارس ویژه موظفند از دانش‌آموزان پایه‌های میان دوره بدون حضور دانش‌آموزان و اولیای آنان در زمان مقرر، ثبت‌نام به عمل آورند.
- تبصره:** دانش‌آموزی که به دلیل بیماری یا علت‌های دیگر نمی‌تواند برای ثبت‌نام پایه اول هر یک از دوره‌های تحصیلی در مدرسه حضور یابد، امور مربوط به ثبت‌نام وی در موعد مقرر توسط ولی او انجام می‌شود.
۴. مدیر مدرسه استثنایی موظف است پیش از ثبت‌نام دانش‌آموزان و حداکثر تا یک ماه پس از شروع سال تحصیلی پرونده دانش‌آموزان شاغل به تحصیل و جدیدالورود را بررسی نماید و در صورت وجود نقص یا مغایرت با آیین‌نامه‌ها و مقررات موجود، بر اساس ضوابط ابلاغ شده از سوی وزارت آموزش و پرورش و سازمان آموزش و پرورش استثنایی اقدام لازم را به عمل آورد.
- تبصره:** اگر بعد از گذشت یک ماه از شروع سال تحصیلی مشخص شود دانش‌آموزی در همان سال یا سال‌های تحصیلی قبل برخلاف مقررات ثبت‌نام شده است، مدیر مدرسه باید موضوع را به اداره آموزش و پرورش استثنایی استان گزارش نماید. در این‌گونه موارد، اداره آموزش و پرورش استثنایی موظف است در اسرع وقت نسبت به تعیین وضعیت تحصیلی دانش‌آموز و پیگیری موضوع از طریق مراجع ذیربط اقدام کند.
۵. کارنامه‌ها و گواهی‌های تحصیلی صادره از مدرسه با امضای متصدی امور دفتری (فردی که عهده‌دار این مسئولیت است) و مهر و امضای مدیر مدرسه دارای اعتبار خواهد بود.

۶. براساس شیوه‌نامه شماره ۹۷۰۰۰/۹۹۷۰ تاریخ ۱۴۰۱/۰۷/۲۴ سازمان آموزش و پرورش استثنایی، اولویت ثبت‌نام دانش‌آموزان با کم‌توانی ذهنی روستاهای صعب‌العبور که تا نزدیک‌ترین مدرسه استثنایی بیش از ۳۵ کیلومتر فاصله داشته باشند، در کلاس خاص استثنایی ضمیمه مدرسه عادی، با اخذ مجوز از کمیسیون خاص استان، با رعایت تراکم استانی و با حداقل ۳ نفر است.
۷. شرایط ثبت‌نام و تحصیل دانش‌آموزان مشمول نظام وظیفه عمومی مطابق با بخشنامه و دستورالعمل‌های جاری وزارت آموزش و پرورش خواهد بود.
۸. شرایط ثبت‌نام و قوانین آموزشی مدارس غیردولتی استثنایی همانند مدارس دولتی استثنایی است. در سایر موارد قوانین مدارس غیردولتی عادی در این مدارس اعمال می‌شود.
۹. دریافت هرگونه وجه به استثنای حق بیمه و بهای کتاب‌های درسی در هنگام ثبت‌نام «ممنوع» است.
۱۰. در خصوص مواردی که در این شیوه‌نامه ذکر نشده است، مفاد شیوه‌نامه ثبت‌نام آموزش و پرورش عادی، آیین‌نامه اجرایی مدارس و دیگر شیوه‌نامه‌های گروه‌های مختلف استثنایی ملاک عمل خواهد بود.